

8.7.2006

w e r k a s a r k a

Pääkirjoitus

Kuinka pitkälle suku ulottuu? Leirillä perehdyin itse Vihannin seudun kivikautiseen asutukseen. Pohjois-Suomen kivikautisista muinaislöydöistä noin kymmenesosa on löytynyt Vihannista. Vaikka täällä tuolloin vallinnutta kulttuuria kutsutaan Suomusjärven kulttuuriksi, Vihanti oli yksi kampakeraamisen kauden viriileimmistä paikoista Suomessa. Aikakaudella Vihanti oli Litorinamereen (Itämeren edeltäjä) työntyvä niemi.

Kirkkojärvi oli osa suojaista merenlahtea niemen sisällä, jonka ympäristöön kampakeraamisen ajan asujaimisto keskittyi. Vähän myöhemmin noin 2700–2200 ennen ajanlaskun alkua hylkeenpyytäjät rakensivat Vihannin lähialueille jätinkirkkoja, joiden tarkoitusta ei tunneta vielä. Jätinkirkot ovat kokonsa puolesta Suomen suurimpia kivikautisia muinaisjäämistöjä, Suomen Stonehedgejä. Suurin tunnettu jätinkirkko on Kastelli, joka sijaitsee Raahessa Vihannin lähialueella.

Olivatko nämä muinaiset kivirakennelmien rakentajat sukulaisiani? Matemaattisesti ajatellen kaikki Kaarle Suuren (742–814) aikana ja sitä ennen eläneet ihmiset ovat kaikki nykyisten ihmisten esi-isiä. Rakensivatko esi-isäni siis jätinkirkot? Ovatko Vihannin museossa olevat noin sata kivikautista esinettä esi-isäni tekemiä? Yhden museossa olevista kivikautisista esineistä ainakin löysi isoisäni Toivo Yrjön veli Mikko Mikkela Vihannin Lumimetsästä.

Maailma on pieni. Kaikkialla voi tavata sukulaisen. Samuli Siponmaa, yksi Verkasaloista, oli kolmas luokanvalvojani Taivallahden ala-asteella Helsingissä. Hän oli ensimmäinen historian opettajani.

Päätoimittaja
Otto-Ville Mikkela

Verkasalot toivonkulttuuria rakentamaan

Sukuseuroissa ja -kokouksissa katse suuntautuu yleensä menneisyyteen. Menneen tuntemisen tiedetään vahvistavan identiteettiä ja antavan näin keinoja myös selvitä tulevaisuudessa.

Maailmassa on meneillään ennen kokematon muutos ja murros, jossa vanhat periaatteet ja tavat eivät enää toimi. Kukaan ei tiedä, mitä tulevaisuus tuo tullessaan. Joidenkin pessimististen ennusteiden mukaan valtakulttuuri tulee päätymään tuhoon. Toisen valoisamman ennusteen mukaan syntyy idealistinen yhtenäiskulttuuri, kulttuurin renessanssi. Toteutuakseen valoisa vaihtoehto edellyttää asian tiedostamista ja määrätietoista toimintaa. Ihmisten on tutkittava sukujuuriaan löytääkseen sekä omat vahvuutensa että heikkoutensa, yritettävä vahvistaa hyviä puoliaan ja karsia heikkouksiaan.

Erilaisia elämäntapoja

Amerikkalainen sosiologi Paul H. Ray on löytänyt amerikkalaisesta yhteiskunnasta kolme erilaista maailmankuvaa ja elämäntapaa. Traditionalisteja amerikkalaisista on runsas neljännes, modernisteja vajaa puolet, transmodernisteja neljännes. Traditionalisteja ovat mm. uskonnolliset konservatiivit, vanhoilliset ja kannanotoissaan ehdottomat, joilla on omasta mielestään hallussaan ainoa oikea totuus. He korostavat perinteisiä arvoja ja uskomuksia. Modernistien arvot ovat

nyky-yhteiskunnan virallisia, institutionalisoituja arvoja – mutta niiden mureneminen on jo tapahtunut. Moderni maailmankuva on maallistunut ja materialistinen. Ahneus, itsekkyyys ja nautinnonhalu ovat arvossaan.

Toivonkulttuuri

Päinvastoin kuin modernisteille transmodernisteille tärkeitä ovat hyvät ihmis-suhteet, yhteenkuuluvuus, yhteisöllisyys, keskinäinen kunnioitus, luottamus, lähimmäisen rakkaus ja huolenpito, pehmeät arvot. Ekologeina he ovat valmiita pysäyttämään saastumisen ja kasvihuoneilmaston. He pitävät vallitsevassa tilanteessa tärkeänä yhteistä myönteistä tulevaisuudenkuvaa ja ovat valmiita rakentamaan sitä määrätietoisesti.

Mielikuvasta tulee helposti itseään toteuttava ennuste. Positiivinen tulevaisuudenkuva auttaa näkemään edessä olevat mahdollisuudet ja rakentamaan hyvää yhteiskuntaa.

Ihmisen henkinen kasvu on transmodernismissä keskeistä. Transmodernismi on toivonkulttuuri, jossa kumppanuus on keskeistä. Suku on voimavara, sukutapaaminen myönteinen asia – jos on. Siksi myös sukutapaamisia, sukukokouksia ja -juhlia on kehitettävä niin, että niihin on ilo osallistua. MLS

Isoviha ja Verkasalot

Suuri Pohjan sota ja siihen liittynyt isoviha (1714–1721) koettelivat Pohjois-Pohjanmaata ankarasti. Myös Verkasalot joutuivat vihan kohteiksi.

Venäläiset surmasivat pääsääntöisesti aikuisia, sen sijaan lapset ja nuoret vietiin sotavankeina työvoimaksi Venäjälle. Joidenkin suomalaislasten ja -nuorten tiedetään päätyneen orjiksi jopa Persian hoviin asti. Aina kuitenkin joidenkin onnistui paeta vainoojiaan – ketkä lähialueen piilopirtteihin, ketkä kauemmaksi Savoona ja jopa Ruotsiin asti.

Isovihan aikana ja sen jälkeenkin kirkonkirjoja tuhoutui paljon. Merkittävän työn

isovihan aikaisten tapahtumien muistiin kirjaamisessa teki Saloisten seurakunnan alueella kirkkoherra Thomas Stenbäck. Hän syntyi vasta vainoajan kynnyksellä 1713. Koska hän kuitenkin vietti varhaislapsuutensa Ruotsissa isovihaa paossa äitinsä ja sisarustensa kanssa, hän imi jo äidinmaidossaan kertomukset venäläisten tekemistä julmuuksista. Paikasta toiseen vaeltavien pakolaisten kanssa vietetty aika liitti Stenbäckin loppuelämäksi kovia kokoneiden seurakuntalaisten kohtaloihin.

Paakkulan perheen tragedia

Verkasalon suvusta isoviha koetteli ainakin Alpuassa asunutta Paakkulan perhettä. Yrjö Juhonpoika Verkasalon lapsista Liisa (s. 1822), Anna (s. 1827), Kalle Elias (s. 1835) ja Reetta (s. 1841) olivat naimisissa tähän sukuun kuuluvien kanssa.

Tapahtumista kerrotaan näin: venäläiset tulivat vanhaa Vihannin tietä Alpuaan ja löysivät Paakkulan talon. Polttaakseen talon isännän Matin (1650-1715) hiljaisella tulella he komensivat tämän 27-vuotiaan pojan Heikin (1688-1776) hakemaan vettä ja olkia. Ulos päästyään Heikki hyppäsi kuitenkin suksilleen ja pakeni. Hänen kadottua teille tietämättömille viholliset sitoivat Matti-isännän käsistä orteen ja kiduttivat ja kärvensivät kuoliaaksi. Myös talo tuhottiin.

Isovihan jälkeen

Sodan jälkeen Heikki Paakkula palasi takaisin kotiseudulleen Alpuaan ja avioitui naapurissa asuvan Margareetan (1700-1767) kanssa. Heikin äiti samoin kuin Margareettakin olivat onnistuneet

säilyttämään henkensä pakollemalla piilopirtillä. Karneella tavalla leskeksi jäänyt Maria Jaakontytär (1667-1757) avioitui sittemmin Margareetan isän Pentin/Pertun kanssa.

Margareetan veli Jaakko Pertinpoika Paakkula kuului niiden yhdentoista alpualaisen joukkoon, jotka kuljetettiin Venäjälle sotavangeiksi.

Vihannissakin venäläiset tuhosivat taloja. Niitä myös autioitui. Lukuisista taloista puuttui isäntä. Naiset ja alaikäiset lapset ottivat usein tilan haltuunsa. Tiloilla, joista lapset oli nuorina viety Venäjälle tai nämä olivat pystyneet piileskelemään vainoojia, syntyi olojen rauhoittua omistamiseen liittyviä ongelmia, koska tilikirjat olivat kadonneet.

Venäjän kanssa solmitun rauhan jälkeen monet Venäjälle viedyt tai muihin Pohjanmaan pitäjiin, Savoan ja jopa Ruotsiin paenneet asukkaat onnistuivat kuitenkin

palaamaan kyläläisten yllätykseksi takaisin. Myös uusia asukkaita tuli alueelle.

Savolainen tulokas

Yksi tulokas oli Krister (Risto) Eliaksen poika Kokkonen (1734-1812). Hän muutti leskiäitinsä ja tämän vanhempien perheen kanssa Kuopion maaseurakunnan Karttulasta Saloisten Piehinkiin tilalle, joka ilmeisesti on ensiksi tunnettu nimellä Hurnanen. Nykyisin talo tunnetaan Kujalana.

Risto otti vaimokseen Anna Antintytär Häkkilän (1730-1792), jonka kanssa asettui Kaarlen eli Verkasalon tilaa hoitamaan. Annan äiti oli Maria Verkasalo, joten ilmeisesti järjestely liittyi perinnönjakoon.

Nykyisen Verkasalon sukuseuran kantaisä Yrjö Juhonpoika Verkasalo (1730-1792) oli Riston ja Annan pojanpoika, joten meissä sukuseuran jäsenissä virtaa Kokkosenkin takia aimoripaus savolaisverta. ALM

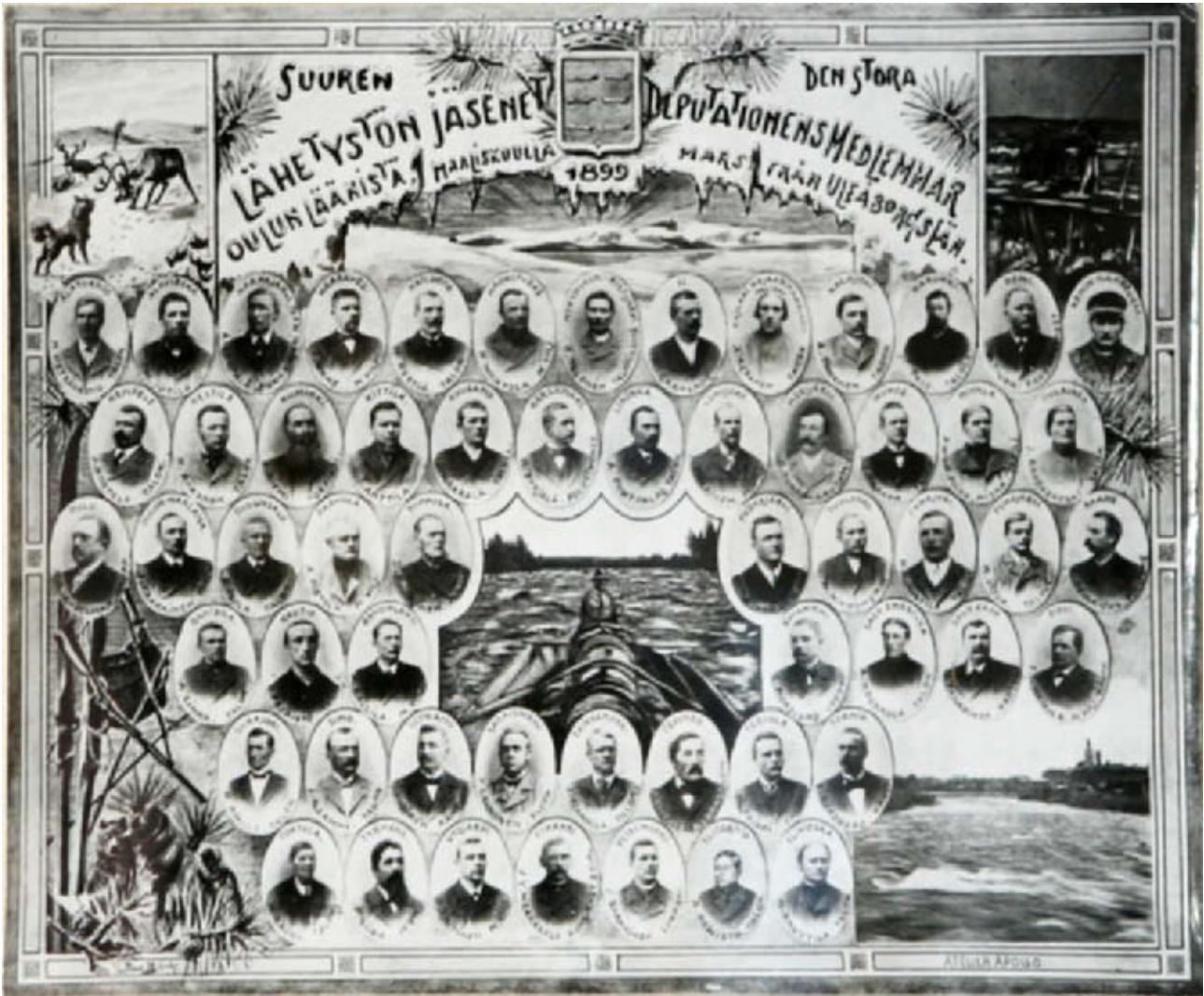
Saloisten Hurnasperän Kujalan tila, joka aikaisemmin tunnettiin Hurnastina.

Hyvä ryhmä – taikaa ja tahtoa

Kun mietin elämäni parhaita hetkiä tähän mennessä, niitä yhdistää hyväksyvä, avoin ilmapiiri ihmisten kesken. Ihmisillä on ollut hyvä olla. Hyvässä ryhmässä on taikaa! Tällaista ilmapiiriä ja tunnelmaa on kuitenkin vaikea luoda. Kuukaan ei voi päättää, että hyvä ilmapiiri muodostuu esimerkiksi uudessa ryhmässä. Päättämisen sijaan hyvän ilmapiirin luovat kokemukseni mukaan kaikki mukanaolevat ihmiset yhdessä, huomaamattaan. Heillä on yhteinen missio, hyvän ryhmän luominen. He haluavat olla ryhmän jäseniä. Välttämättä tätä ei edes tiedosteta. Voidaan puhua hyvinvoivasta ryhmästä, samaan tapaan kuin voidaan puhua myös hyvinvoivasta ihmisestä.

On kiinnostavaa miettiä, minkälaisia piirteitä hyvässä ryhmässä vaalitaan ja minkälaisia sammutetaan, jotta ryhmä pysyy jatkossakin hyvänä ryhmänä. Näihin voisi ajatella kuuluvan toimijoiden välisen luottamuksen ja hyväksynnän. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kaikilla ryhmän jäsenillä on tilaa kertoa mielipiteensä ja nämä mielipiteet ovat tasavertaisia. Kaikkia kunnioitetaan. Kunnioituksen lisäksi tarvitaan luottamusta. Hyvät ryhmäkokemukset ovat kultaakin arvokkaampia ja niitä kannattaa mielessään vaalia.

Suuri adressi 1899

Suuren adressin avulla suomalaiset halusivat osoittaa tsaarille vastustavansa helmikuun manifestin säädöksiä. Jokaisesta Suomen kunnasta valittiin adressille edustaja. Vihannin edustajana toimi Juho Yrjö Verkasalo.

Suomalaisten vastalause helmikuun manifestille

Ylioppilaiden keräämän kansalaisadressin avulla suomalaiset osoittivat tsaarille tyytymättömyytensä lainsäädäntövallan vähenemisestä. Adressiin kerättiin parissa viikossa 522 931 nimeä. Adressia lähti viemään keisarille "Suuri lähetystö", jossa oli edustaja Suomen jokaisesta kunnasta. Vihannin edustaja oli

Juho Yrjö Verkasalo, kuvassa keskellä alimmaisessa rivissä..

Suomen toimintaa tukivat Euroopan johtavat kirjailijat ja tiedemiehet laatimalla oman kulttuuriadressinsa. Tsaari ei kuitenkaan ottanut vastaan kumpaakaan lähetystä.

Korvenkylän oma vaikuttaja

Juho Yrjö Verkasalo oli Elias

Verkasalon poika. Hän syntyi 1855 Vihannissa Kaarlen talossa Korvenkylässä. Juho Yrjöllä oli useita rooleja Vihannissa. Maanviljelyn lisäksi hän ennätti toimia kunnan luottomiehenä, työllisyyden hoitajana, vähäosaisten auttajana, lain tuntijana ja talouselämän kehittäjänä. Luottamustoimista hän oli kunnanlautakunnan esimiehenä 1883-1891 ja 1898-1903. Välivuosinakin hän oli kunnanlautakunnan varaesimiehenä ja osallistui kunnan kokouksiin. Juho Yrjön toimi myös kunnallisveroäyri-laskentatoimikunnan esimiehenä, veroäyritakseeraaja-

Museosta elämää

Viestintäleirillä tehtävää on mieli vallan verraton
Lehtijuttua keksitään
museosta elämää
Siellä jutut keksitään
ja keksejä syödään.
Annika 9 v.

komitean puheenjohtajana sekä Vihannin Säästöpankin isännöijänä.

Juho Yrjö oli puuhaamassa ja keräyssä kansakoulujen rakentamiseen tarvittavia rakennusaineita. Korvenkylälle puuhattiin Vihannin ensimmäistä kansakoulua 1800-luvun lopussa. Koulun rakentamisen jälkeen Juho Yrjö toimi Korvenkylän kansakoulun johtokunnassa vuosina 1901-1904.

Työttömyys on ollut ongelma aiemminkin, josta Juho Yrjökin on kantanut huolta. Vihannissa on toiminut komitea, joka on pitänyt luetteloa työpaikoista ja palkoista sekä työttömien lukumäärästä. Juho Yrjö on ollut jäsenenä kyseisessä komiteassa. Komitean tärkeimpänä tehtävänä oli ohjata työttömät vapaisiin työpaikkoihin.

Vähäosaisten auttajana Juho Yrjö toimi 1800-luvun lopun kato-
vuosien aikana. Kunnan hätäaputoimikunta, jonka puheenjohtajana Juho Yrjö toimi, keräsi ja jatkoi vapaaehtoisia avustuksia. SM & MM

Hyppy pomppu

Hyppy pomppu museossa,
artikkeleita tehdään kohta.
Välissä taas leikitään,
ja vedessä uiskennellaan.
Tekemisen puutteessa,
teemme uusia runoja.
Nukkuminen on tylsää,
kun aikuiset valvoa saa,
mut aamulla kaikki,
kuitenkin nauraa.
Kaisa, 10 v.

Helmikuun manifesti

Helmikuun manifesti oli julistuskirja, jolla keisari Nikolai toinen 15.2.1899 laittomasti muutti Suomen lainsäädännönjärjestyttä. Helmikuun manifestin mukaan tuli kaikkien sellaisten lakien säätäminen, jotka koskivat koko keisarikuntaa, tapahtua Venäjän lainsäädäntöjärjestyksen mukaan. Siten Suomen valtiopäiville jäi näiden lakien suhteen vain lausunto-oikeus ja valtiopäivöiden päätösvalta supistui asioihin, joita voitiin katsoa koskevan Suomea. Helmikuun manifesti merkitsi vakavaa loukkausta Suomen perustuslakeja kohtaan, ja kun siinä ei ollut määritelty yleisvaltakunnallisiksi katsottavia kysymyksiä, saattoi odottaa kehityksen johtavan Suomen koko oman lainsäädäntövallan mitätöimiseen. Suomen senaattia painostettiin olemaan julkaisematta helmikuun manifestia. Äänestyksen jälkeen senaatti julkaisi sen, mutta prokuraattori saneli pöytäkirjaan vastalauseensa toimenpiteen laittomuudesta. Helmikuun manifesti, joka synnytti Suomessa laajan kansantouminnan aloitti varsinaisesti ensimmäisen sortokauden. (Spectrum 1981)''

Tähtien takaa, aikaansa edellä

*Viestintäleiriläiset
kävivät tutustumassa
Mestari-Heikin mökkiin
Ilveskorvessa.*

Vihannin kotiseutumuseon yläker-
rassa on maalaus, jossa seisoo mies
tanakassa asennossa, keppi kädessä
ja tuohipussi kädessä. Kuka oli tämä
Mestari-Heikiksi kutsuttu kaukainen
sukulaisemme Annan, Reetan ja Liisan
sukuhaarasta vuosikymmenten takaa?
Mikä tekee hänestä poikkeuksellisen?
Seuraavassa tekstissä tuon esille keskeisiä
tapahtumia ja asioita Mestari-Heikistä;
piirteitä, jotka minusta mielenkiintoisella
tavalla tuovat esiin tämän ihastuttavan ja
erikoislaatuisen ihmisen.

Tuulimyllystä uuninpankolle

Heikki syntyi Leinosperässä saunan lau-
teilla elokuussa 1854. Hänen nuoruus-
destaan tiedetään ainakin se, että hän eli
talvet kerjäten ja kesät paimenena. Suure-
na haaveena oli saada maatilkku viljeltä-
väksi, mikä tapahtuikin Jaakko Erkkilän
myötävaikutuksesta. Vain 24-vuotiaana
hän toteutti villin tuulimyllyideansa eli
rakensi asunnon, navetan ja tuulimyl-
lyn yhdistelmän, joka toimi ihmisten
iloksi myös karusellina. Tuulimylly oli
siitä poikkeuksellinen, että sen pyöri-
misliike tapahtui vaakatasossa samaan
tapaan kuin esimerkiksi helikopterilla.
Kävi kuitenkin niin, että mylly paloi ja
siitä sisuuntuneena Mestari-Heikki päät-
ti rakentaa maan sisään luonnonkivistä

Mestari-Heikiltä ojankaivuu sujui. Oman ilmoituksensa
mukaan hän kaivoi 140 km ojia.

holvaamalla mökin, jota tuli ei pystyisi tuhoamaan. Ajan
myötä mökin rakenteet kärsivät, ja Heikki päätyi asustele-
maan vuoron perään kylän eri taloissa, nukkuen mielellään
uuninpankolla.

Työn raskaan raataja

Varsinaisen yhteiskunnallisen urotyönsä Heikki teki maan-
raivauksen ja ojien kaivun saralla. Heikin ojat olivat luon-
nollisesti omanlaisiaan. Ne olivat ylhäältä kapeita ja alhaal-
ta leveitä, päinvastoin kuin tavallisesti. Heikki ojitti siis

vuokraamansa suorämealueet ja pidensi näin viljelystensä kasvukautta. Samalla sato parani olenaisesti. Heikki itse laskeskeli kaivaneensa oja saman verran kuin Vihannista on matkaa Ouluun ja takaisin eli n. 140 km.

Ennakkoluuloton monitaituri

Tavallisen työnsä ohessa Mestari-Heikki leipoi itse leipänsä, teki vaatteensa ja kenkensä sekä luki kaiken minkä käsiinsä sai. Erityisesti häntä kiinnosti tähtitiede ja ajankohtaiset asiat ja niistä hän myös mielellään keskusteli, piti kiinnostuneille jopa esitelmää. Hän ei ollut uskonnol-

linen, vaan pikemminkin vapaaajattelija. Mestari-Heikki pysyi koko elämänsä ajan naimattomana ja myös teki kaikki työnsä pääsääntöisesti yksin. Luontena hänen kerrottiin olevan itsepäinen - hän ei suvainnut kenenkään sekaantuvan omaan elämäänsä. Työlleen hän omistautui osasi tehdä siitä omannäköistään ja omia vahvuuksiaan hyödyntävää.

Myös jokavuotiset Heikinpäivän juhlat, jonne kutsuttiin kaikki kylän Heikit, tuntuu täydentävän kuvaa Mestari-Heikistä huumorintajuisenakin visionäärinä, ihmisenä, jolla on ollut rohkeutta

Vanhan ajan kumisaappaat a'la Heikki

Tarvitaan:

- 2 saapasparia, jotka laitetaan sisäkkäin
- 1/2 tuoppia tervaa

Kaada terva saappaiden väliin. Anna kuivua. Pitävät takuulla vettä. Huom! Heikin suosaappaat painoivat 8 kg/kpl.

ja tarvittavaa hulluuttakin nähdä ja tehdä asiat toisin. AM

Mikä sukuleiri on

Erik Ahlmanin mukaan kulttuuri perustuu ajatteluun ja kieleen. Millainen on Verkasalon suvun kulttuuri? Miten suvun jäsenet ajattelevat? Mitä he kertovat puheillaan, ilmeillään, teoillaan ja tekemättä jättämisillään? Edellä mainittua voi hyvin miettiä ja analysoida sukuleirillä ja muissakin suvun kokoontumisissa.

Tärkeää on kiinnittää huomio siihen, mitä tehdään, mitä saadaan aikaiseksi. Kannattaa aina pyrkiä toteuttamaan omat ideat, eikä odottaa, että toiset toteuttavat ne. Tärkeää on myös se, että tekemistä höyryttää into, hyvä mieli, rentous, hauskuus.

Ahlmanin mukaan ihmisen tarkoitus on itseilmaisus. Kari E.

Sukuleiri-idean "öiti" Kaisu Mikkela Tiluksen tilalla heinäkuussa 2006.

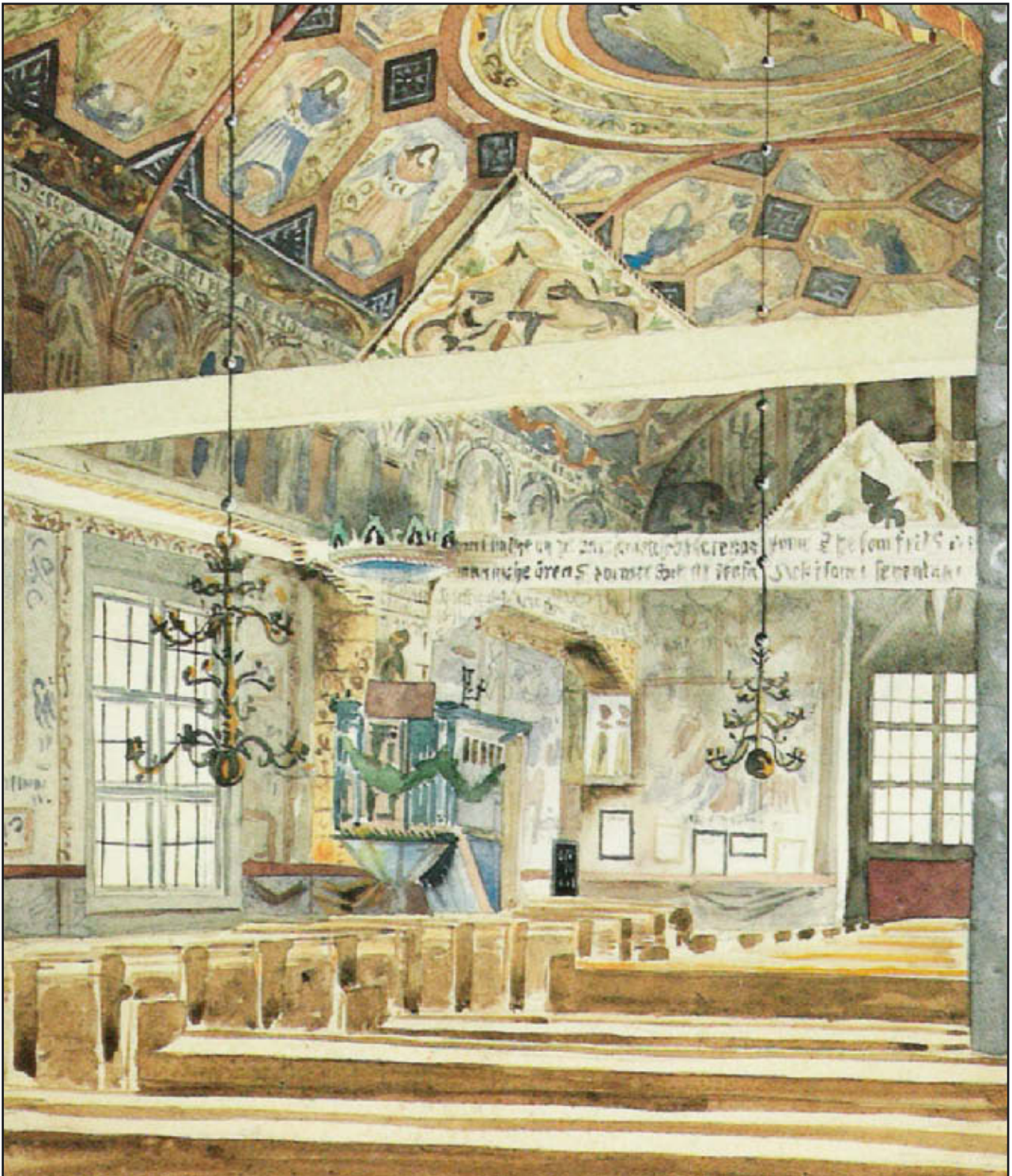
Turusen mukaan taas ihmisen perustarpeet ovat jäsentäminen, liittyminen ja tekeminen. Leirillä pyrimme siis ilmaisemaan itseämme, jäsentämään kokemuksiamme, liittymään sukupolvien ketjuun, tekemään yhdessä.

Kun leiri toimii moderneja vies-

tintävälineitä käyttäen, haasteeksi tulee tekniikan ja sisällön haltijoiden yhteistyö.

Miten Verkasalon suvun jäsenet jäsentävät yhteistä historiaansa, toimivat yhdessä ja rakentavat tulevaisuuttaan? Sukuleiri on siihen mahdollisuus. KM

Saloisten kirkko, Verkasalojen kirkko

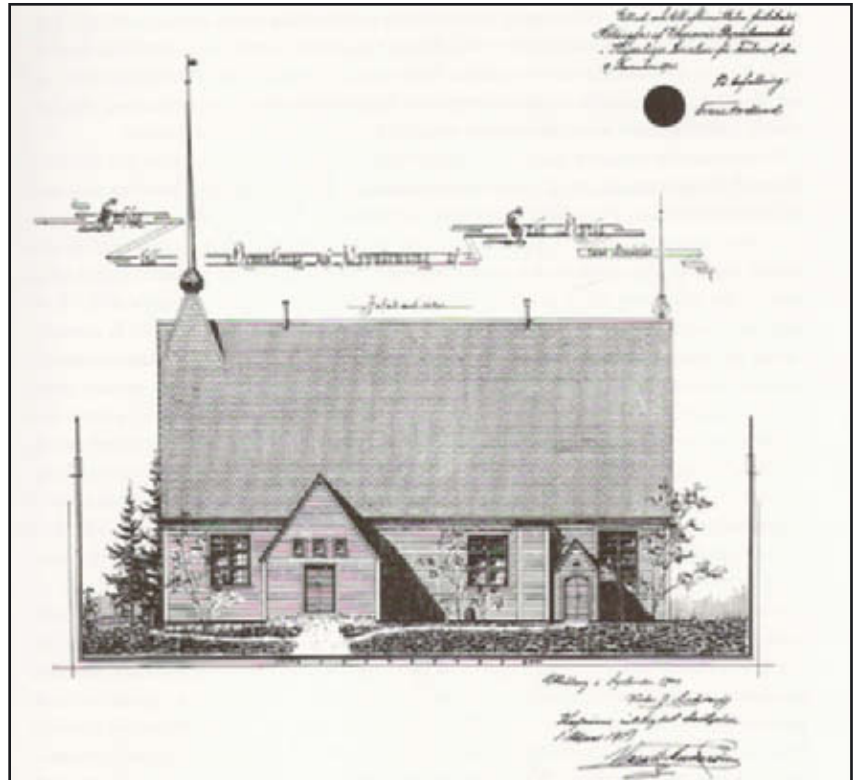

Saloisten kirkkosalin sisätila louinaiskulmasta koilliseen. Akvarellin on signeerannut Armas Lindgren

1632 rakennettu Salon (Saloisten) seurakunnan kirkko toimi myös vihantilaisten kirkkona ennen Vihannin oman kirkon valmistumista.

Kirkko oli tyypiltään pohjalainen tukipilarikirkko ja siten kauttaaltaan koristeltu maalauksin. Helsingin yliopiston taidehistorian ja esteetiikan dosentti Elin Aspelin arveli 1884 kirkon maalausten katoavan mahdollisessa remontissa päälle maalaamisen takia, mitä hän ei kuitenkaan nähnyt kovin suurena tappiona.

Käsitys maalausten merkityksestä muuttui varsin nopeasti. 1896 kuudes Suomen muinaismuistoyhdistyksen järjestämä taidehistoriallinen retkikunta tutki Uusikaarlepyyn ja Tornion välistä rannikkoseutua. Retkikunnan johtajana toimi maisteri Emil Nervander ja sen piirittäjinä toimivat polyteknikko Armas Lindgren ja arkkitehti A. Wikström sekä yleisten rakennusten ylihallituksen määräämänä myös arkkitehti Victor J. Sucksdorff. Retkikunnan työllä Saloisissa oli vaikutuksia nousevan kansallisromanttisen arkkitehtuurin käsityksiin suomalaiskansallisesta kirkosta, olihan Armas Lindgren yksi johtavista jugend-arkkitehdeistä Suomessa. Retkikunta mallinsi Saloisten kirkon valokuvin ja akvarellein.

Viktor J. Sucksdorffin piirros restaurointia varten vuodelta 1900

Sucksdorff ehdotti vuoden 1899 alussa, että Salon kirkko sisustuksineen siirrettäisiin tulevaan historialliseen museoon eli Kansallismuseoon. Ehdotus ei kuitenkaan toteutunut ja Kansallismuseoon rakennettiin keskiaikaista kivistä jäljittelevä sali. Huonossa kunnossa oleva Herran huone päätettiin kuitenkin restauroida, vaikka sen tiedettiin tulevan kalliiksi. Maalausten restaurointi koettiin suunnitelmissa erittäin tärkeäksi.

Kirkko restauroitiin Sucksdorffin suunnitelmien mukaan vuosina 1902–1903. Tarkoitus restauroida uudelleen keuhkolla 1930, mutta se tuhoutui tulipalossa loppiaisenä 1930. Kirkosta jäi palossa jäljelle joitakin keskiaikaisia pyhimysveistoksia ja Lyypekkissä

valmistettu alttarikaappi 1400-luvun alusta. Ne olivat palon aikana restauroitavina Kansallismuseossa. OVM

Päivästä toiseen

Keskiviikko Vihannin kotiseutumuseo

Viestintäleirin ensimmäisenä päivänä leiriläiset tutustuivat koko maankin mittakaavassa merkittävään nähtävyyteen: Vihannin kotiseutumuseoon. Se on Vihannin kotiseutuyhdistyksen perustajan, kehittäjän ja vetäjän Matti Junntilan (s. 1900–1995) merkittävä elämäntyö.

Matti Junntila tunnettiin laajalti kunnianimellä Museo-Matti. Hän sai Vihannin nuorisoseuran kotiseututoimikunnan lämpenemään museoajatukseen jo 40-luvulla. Kotiseutuyhdistys perustettiin loppiaisena 1947 ja museon avajaiset olivat juhannuksena 1948. Tämän me kuulumme museovierailullamme, jonka nuorin osanottaja oli vasta 1,5-vuotias.

Museo on sijainnut koko olemassaolonsa ajan vanhassa lainamakasiinissa Vihannin kirkonmäellä. Museoon hankittiin ensimmäinen esine jo 1937. Ensimmäisen kahdenkymmenen vuoden aikana esineistöä kertyi noin 700 kappaletta. Museo-Matin kerrotaan todenneen, että vihantilaisista korvenkyläset (ilveskorpiset) ymmärsivät parhaiten perinteen merkityksen arvon.

Matti Junntila sai kotiseutuneuvoksen arvon vasta vähän ennen kuolemaansa. Tunnustuksen

Museossa toimi oppaana Marja-Liisa Jylhä.

Kirjoituskone

Museosta löysin kirjoituskoneen joka oli 150 vuotta vanha. Kirjoituskoneen kehittänyt italialainen Pellegrine Turri vuonna 1808. Kirjoituskone on laite jolla voi käsin kirjoittaa tekstiä paperille. Kirjoituskoneet ovat suurimman osan historiasta olleet mekaanisia, mutta 1900-luvun lopulla ilmestyivät sähkökirjoitus koneet, joista edelleen kehittyivät tekstinkäsittelylaitteet. 1990-luvun aikana mikrotietokoneet tekstinkäsittelyohjelmineen ja tulostimineen käytännössä kokonaan syrjäyttivät kirjoituskoneet. Marjo

Tämä on Vihannin ensimmäinen kirjoituskone. Kirjoituskone on tietokoneen varhainen edeltäjä. Monet vanhat kirjat on tehty kirjoituskoneella. Kaisa

antamisessa viivyteltiin. Museo-Matti olisi ansainnut arvonimensä jo vuosikymmeniä aikaisemmin. Toivottavasti vihantilaiset eivät enää vähättele Matin työtä ja sen merkitystä, vaan huolehtivat määrätietoisesti siitä, että esineistö säilyy kerääjänsä toivomuksen mukaisesti yhtenäisenä kokoelman, jota jälkipolvet tulevat ihailemaan läheltä ja kaukaa.

”Nauravat museoharrastukselleni, mutta eivät naura enää vuonna 2000”, totesi Museo-Matti vuonna 1952.

Me viestintäleiriläisetkään emme nauraaneet. Olimme mykistyneitä näkemästäme.

Marjon leiripäivä

Olin tänään apuri. Autoin tänään Kaisan kanssa Sussea käytiin kaupassa. Minä autoin ruuan laitossa Sussea ja hoidin Matilda se oli hauskaa. Kävin kaksi kertaa uimassa Kaisan ja Annikan. Oli lämmintä vettä. Siellä oli vahtimassa Anna. Olin kirjastossakin ja leikittiin Kaisan ja Annikan kanssa leikki kissoilla. Mulla oli kuusi pinniä ja ne oli minun kylpytakin taskussa ja kun saavuin pois rannalta niin huomasin että minulta puuttui neljä pinniä. Minun tietenkin hakemaan ne löytyi hiekalta missä oli ollut. Marjo 9 v

Torstai Myllyaho

Aamupäivän aurinko valaisi kauniisti Myllyahon pihapiiriä rakennuksineen, kun saavuumme leiriläisten kanssa ensimmäiseen retkikohteeseemme. Myllyahon talo sekä sen vieressä sijaitseva Verkasalon Saha sijaitsevat Alpuassa, Malmittien ja Luohuantien risteyksen tuntumassa.

Oppaanamme toimi Ahti Verkasalo Hän kertoi meille entisestä kotitalostaan sekä pitkään omistamastaan ja johtamastaan sahalaitoksesta.

Kuvassa vas. Risto Mikkela, Eija Hanhineva, Kaisu Mikkela Mikkela, Anna-Liisa Mikkela, Ahti Verkasalo, Jouni Salkola, Anna Mikkela ja Elian Benelmili.

Ahti Verkasalo oppaana 100 vuotiaalla sahalla. Höyläämööön riittää kaksi työntekijää Ahti kertoo.

Ilveskorven Haapamaan tila. Vieressä sisäkuva samalta tilalta.

Ahti Verkasalon isä, Kaarle Valdemar Verkasalo, muutti Maria-vaimonsa (Paakkula) kanssa Myllyahoon 1930-luvun alussa. Aluksi tilalla oli vain pieni myllytupa, joka laajeni vuosien kuluessa ja perheen kasvaessa komeaksi kaksikerroksiseksi taloksi.

Marian ja Kallen lapset avioituivat ja lähes kaikki rakensivat omat kotinsa Myllyahon läheisyyteen 1950-luvulla. Myllyaho oli autiona 1980- ja -90-luvut. Nykyinen sahayrittäjä Jukka Verkasalo, Ahdin poika, osti Myllyahon perikunnalta itselleen 2000-luvulla. Jukka aloitti

Ilveskorven Haapamaalla Aino Peltonen (os. Pohjosenperä) ja pohjoispohjalainen uuni. Talo on valmistunut samana vuonna kuin Vihannin kirkko eli 1784.

Eliaksen leiripäivä

Parasta oli leikkiminen. Välillä kävin mummun kanssa uimassa. Uikkarit olivat hävinneet palotikkailta. Sitten Jouni löysi ne. Tietokoneet ei mua kiinnostaneet. Vaikka koneet on kyllä hienoja. Mummu on luvannut viedä minut Koskelaan. Siellä on metsäkone. Se Annikki-täti on mummun serkku. Nukahdin ennen talkkunapuuroa. En ennen tiennyt semmoisesta. Parempaa jäätelö oli. KM

talon saneerauksen, joka jatkuu yhä yläkerrassa sekä pihamaalla. Saneerauksessa on ollut suunnittelussa ja toteuttamisessa mukana Jukan Pirjo-vaimo. Myllyahon tiloissa toimii nykyisin sahan konttori ja kokoustiloja.

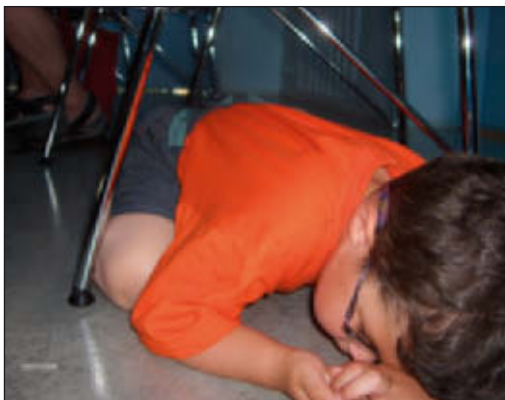
Torstai Haapamaa

Iltapäivällä matkasimme Ilveskorpeen, Haapamaalle. Haapamaalta löytyvät Yrjö Juhonpoika Verkasalon useamman tyttären puolisoitten juuret: Annan, Reeatan ja Liisan (2. mies)

Meitä oli vastassa joukko ystävällisiä lomalaisia, kotimaasta ja Ruotsista. Pääsimme näin keskustellen tutustumaan Haapamaan ja Pohjosenperän sukujen jälkeläisiin. Kuulimme tarinaa taloista ja niiden asukkaista 1700-luvun lopulta lähtien. Himankalainen seppä ja kirkon korjaaja Juho Tilus tuli johtamaan töitä Vihannin kirkon tapulin rakentamisessa. Hänen poikansa Juho Juhonpoika Tilus muutti Haapamaalle avioiduttuaan talon tyttären kanssa.

Haapamaan aitta
1700-luvulta.

Leiriupumusta kahdessa sukupolvessa.

Harmaat talot, joista löytyy vuosilukumerkintöjä aina vuodesta 1784 lähtien, muodostavat kauniin, yhtenäisen piha-piirin. Sisätilat ovat säilyneet vuosikymmenien ajan samalaisina. Vanhat huonekalut ja työkalut kertovat omaa tarinaansa talojen ja niiden asukkaiden elämästä.

Perjantai Retki jätinkirkolle

Perjantaina puoliltapäivin lähdimme tutustumaan Patti-joen Kastellin jätinkirkkoon. Näkemämme jätinkirkko oli jännittävän näköinen kivistä tehty ringi, jossa oli aukkoja ikään kuin portteina. Lapset Annika 9 v., Elias 3 v., Kaisa 9 v. ja Marjo 9 v. miettivät jätinkirkosta seuraavaa:

”Ihmiset on kai kantanut kivet tänne. Tai ehkä ei. Jääkausi ois voinu tuoda ne. Ja jääkausi ja jääkarhut. Ringissä voi tehdä tällasia varpuja ja keppejä ja piikkejä. Se on voinut olla se lähde, jossa Jumala loi kaiken eli eläimet ja kasvit. Se voi olla jonkun linnan raunio. Tai ehkä jonkun kirkon. Linnan lähellä on pieni ympyrä, se vois olla vaikka nuotion pitopaikka tai vanha vessa. Se vois olla myös vartiotorin jäänökset. Jeesuksessa oli vaan niitä satureita ja ne kaataa tynnyristä kalat. Sellasia, jotka on tappanu satureita, eläimiä ja kaatanu puita ja lehtiä. Siellä ois voinu asua ihan tavallisia ihmisiä tai kuninkaita ja palvelijoita. Kuningas käski satureitten kaataa puita.”

Anna Mikkellä saduttaa Jätinkirkolla Annika Salkolaa.

Jutun toimittajaina Eija, Anna, Anna-Liisa, Annika, Kaisa, Elias ja Marjo.

Jätinkirkko

Jätinkirkkoja on vuosien varrella tutkittu paljon. Niitä on pidetty uhri- ja palvontapaikkoina, talonpohjina tai poroaitauksina. Nykyään niiden arvellaan kuitenkin liittyvän kivistä tehtyyn hylkeenpyyntiin, ja niitä on mahdollisesti käytetty myös pakastimina ja varastoina hyljesaaliille.

Suku muutoksen kourissa

Mitä haluaisit muuttaa suvusi/perheessäsi, minkä haluaisit olevan toisin?

- Toivon keskustelua enemmän suvun jäsenten kesken. Kun suku asuu hajallaan, internet antaa siihen mahdollisuuksia.

- Positiivisuutta ja kärsivällisyyttä lisää!

- Toivoisin, että sukulaiseni oppisivat kiiruhtamaan hitaasti. Kiirehän ei ole vain meidän suvun arkipäivää, mutta se on joka tapauksessa asia, joka tekee elämästä laadutonta. Jos pääsemme pois kiireestä, olemme päässeet pitkälle.

- Meidän suvun miehissä on kyynisyttä. Mikähän sen on saanut aikaan? Miten meidän pitäisi muuttua, että miesten kyynisyys jäisi pois?

- Turha vaatimattomuus pois. Tervettä itsekunnioitusta ja -luottamusta lisää.

- Viisautta kuunnella toisia.

- Haluaisin, että sukumme väki pysähtyisi opiskelemaan keskustelua, dialogia. Meidän perheessä väitellään liikaa ja pidetään sitkeästi kiinni omasta kannasta. Se tappaa kaiken halun keskusteluun. Hyvä keskustelu on yhteistoimintaa, yhdessä löytämistä. Siihen kuuluu oleellisena osana kuuntelu, aktiivinen, osallistuva kuuntelu. Hyvän keskustelun edellytyksiä on erilaisuuden arvostaminen, sitä pitäisi saada lisää. Kun ihminen antautuu dialogiin, hän päätyy asiantuntijoiden mukaan aina kohtamaan itsensä, mikä taas on itse-tuntemuksen ja ihmiseksi kasvamisen lähtökohta. Kyllä kai

meidän tässä tilanteessa, missä elämme, täytyy olla valmiita kasvuun. Meidän on pakko.

Leirin antia

- tutustuin uusiin sukulaisiin
- opin lehden tekemistä: juttujen keräämistä, kirjoittamista ja lehden taittamista

- löysin uusia piirteitä itsestäni
- sain erittäin hyvää ja maukasta ruokaa

- tutustuin kahteen monipuolisesti lahjakkaaseen naiseen, joilta tapahtuu

- tein uutta tuttavuutta lapsuuteni järven kanssa – oppaina lapsenlapseni ja muut leirin lapsukaiset

- lehden tekeminen mielenkiintoinen tapa tutustua sukuun

- yritin löytää sukulaismiehen, mutta löysinkin maailman kauneimman pihapiirin.

Leirin ruoka

Aluksi ideoitiin ruokia. Jokainen sai ehdottaa. Sen jälkeen jokainen sai kolme ääntä, jotka voivat antaa näille eri ruoille. Eniten ääniä sai kalakeitto (8), uudet perunat ja voisoosi (7), pinaattiletut (6) ja makaronilaatikko (6). Ideoista toteutettiin makoisa kalakeitto, pinaattiletut, makaronilaatikko ja jäätelöä.

Ruoat valmistettiin ja syötiin Uhtuan kantissa. Susse oli pääkokki. Hän ei halunnut lehtiryhmään, koska viestintä on hänen normaalia työtään ja hän on lomalla. Marjo 10 v, Kaisa 10 v ja Annika 9 v, auttoivat Sussea. He kävivät kaupassa, pilkkoiivat porkkanoita ja leikkasivat kurkkua. Perjantaina Marjo pilkkoi salaatin ja kaikki lapset

yhdessä perkasivat mansikat, mukana myös Elias 3 v. Matilda 1.5 v auttoi astioiden järjestämisessä tiskikoneeseen.

Ruokaryhmä huolehti myös saunan lämmityksestä. Sussen kanssa puita liiteristä kantoi Elias ja Matilda. KM

Perinnöksi, poikani, annan...

- Haluaisin antaa jälkipolveleni perinnöksi yhteisöllisyyden ja myös kiinnostuksen yhteiskunnallisiin asioihin. Nämä ovat asioita, jotka itse olen oppinut omilta vanhemmilleni. Mitä vanhemmaksi tulen, sitä enemmän arvostan näitä asioita. Vanhemmiten olen tajunnut, ettei henkinen perintö siirry vanhemmilta lapsille noin vain. Kysymys on mallioppimisesta.

- Isälläni oli tapana evästää meitä lapsia maailmalle lähtiesämme: "Muistakaa, kenen tyttöjä olette.

- Haluan antaa lapsilleni juuret ja siivet ja sosiaaliset taidot.

- Ottaisin hyvin raskaasti, jos

Sanomatta paras

Rehelliisyys maan perii.

Pannaanpa iso ratas pyörimään.

Yrittänyttä ei laiteta.

Nälkänen ei voi tietää miten vaikeeta kylläsen on olla.

Laiska se on,
joka töitensä laskee.

Illan virkku, aamun torkku, se tapa talon hävittää.

Ihminen kestää aikansa vaikka seipään nokassa.

Herran pelko on viisauden alku.

Parempi tossun alla kuin taivasalla.

Mikään muu ei oo pakko kuin köyhän kuolema.

Eläppä tätä päivää, älä murehdi menneitä, älä huolehdi tulevia.

lapseni vieroksuivat työtä ja heittäytyisivät yhteiskunnan varaan. Arvostan siis korkeaa työmoraalia. Sen haluan antaa lapsilleni.

- Minä arvostan luontoa. Haluan siis antaa luonnon seuraavalle sukupolvelle.

- Haluaisin kannustaa lapsia uskaltamaan olla oma itsensä ja ilmaisemaan oma tahtonsa. "Elä

ja anna toisten elää" sisältää viestin itsensä ja muiden hyväksymisestä, joten se on minusta hieno ja kokonaisvaltainen ohje.

PS Otsikko on lainattu Väinö Havaksen runosta Testamentti pojalleni:

"Perinnöksi, poikani, annan / tyhjät taskut ja isänmaan, / kalasaunani, siintävät rannat, / pyhän uskoni Jumalaan..."

MLS

Isän perintö

Isän henkisenä perintönä olen saanut järjestyksen pidon ja siisteyden. Opin että kaikkien tavaroiden täytyy olla paikoillaan, josta ne aina löytyivät tarvittaessa. Paikat piti olla siisteinä, ei sietänyt epäjärjestyttä. Kaikki työt oli tehtävä ajallaan, eikä antanut niiden venyä seuraavaan päivään. Vaatteistaan hän piti hyvän huolen ja vei aina paikoilleen, jos parempia vaatteita oli tarvinnut. Harjasi kenkensä ja vaatteensa. Opin myös kunnioittamaan vanhempia ihmisiä ja minulle on vierasta nuorison tapa sinutella vanhempia ja minulle outoja ihmisiä. Lienenkö isältä saanut perinnöksi halun kirjoittaa jälkipolville muistiin miten lapsuudesani elettiin, kuten talontyöt ennen sotaa miten hoidettiin. Olihan Mikkellä kirjoittavia veljeksiä. *Sirkka Lumiaho*

Isän perintö

Kuulun isäni Juho Jaakko Mikkelen kautta Werkasaloon sukuseuraan, Annan haaraan. Koska vanhaäitini Anna Mikkeli o.s. Yypänaho on kuollut ennen syntymääni, perustuu käsitykseni henkisen perinnön saantiin isääni ja setiäni muistellen.

Tarkkuus ja järjestelmällisyys ovat selvästi perittyjä asioita isältäni. Myös se, että työt tehdään ja ne tehdään ajallaan ja siten, ettei niitä tarvitse toisten parannella, ovat isän perintöä. Mielestäni myös omaan kyvyn arvioida, mitä tehtäviä pystyn suorittamaan taidon, ajan ja kiinnostuksen suhteen, periytyy isältä. Työurani aikana olen huomannut eri työtehtävissä, että luottamus ja aikataulussa pysyminen ovat perusta työn onnistumiselle. Hyviä perintöjä siis Setiäni ajatellen luulen heiltä perineeni kiinnostuksen jonkin asteiseen kirjoittamiseen ja yhteiskunnallisten asioiden seuraamiseen. *Sinikka Mikkeli*

Reseptejä

Limppikeitto

Keittoliuha mielellään ydinluuta, tai muuta josta tulee makua liemeen, keitin veteen suolaa ja pippuria. Saa kiehua kypsäksi. Otetaan liha pois kattilasta. Hilijalleen kiehuvaan liemeen nostellaan lusikalla limppejä taikinasta, johon tarvitaan seuraavia aineita.

½ litraa maitua
1 muna
suolaa
vähä sokeria
rusinoita
vehenäjauhoja

Tehdään löysä taikina, jauhojen välissä pannaan vähä keitinlientä makua antamaan. Nostellaan liemeen kiehumaan, jotka saavat kypsyä hilijaisella tulella. Ovat valamiita kun nousevat pintaan. Tarkistetaan suola. Limppitaikina ei saa olla paksua, tulee sitä muriampaa mitä löysemmästä taikinasta ne pysyy koosa.

Siirappivelli

1 litraa maitua
½ dl riisiä (runsas puolidesiä)
rusinoita
siirappia
suolaa
leipäjuustopaloja
pottujauhoja

Maito, riisit ja rusinat keitetään velliksi. Äiti laittoi pottujauho suuruksen kotikaljaan, tai maitokin käy, tulee vain hiukan erimakunen. Maustetaan suolalla ja siirapilla. Siirappia voi lisätä varoen ja välillä maistaa milloin tuntuu sopivalta. Lopuksi lisätään leipäjuustopaloja. Huituvelli keitetään samaan tapaan, suurus vain sekoitetaan huituun.

Himangan Tiluksia

Kun olin viime maanantaina tulossa Turusta Vihantiin viestintäleirille, pysähdyin matkan varrella Himangalla etsiäkseni Tiluksen taloa. Esi-isäni seppä Juho Tilus muutti Vihantiin 1700-luvun puolivälissä kirkkoa korjaamaan. Hän johti pohjalaista myöhäisrenessanssia edustavan kellotapulien rakentamista 1752.

Huoltoasemalta sain helposti opastuksen. Tiluksen taloja oli aivan lähellä monia, mm. Ranta-Tilus, Maa-Tilus ja Iso-Tilus. Seistessäni siinä vanhan talon pihalla Matti ja Riitta Tilus ilmestyivät yllättäen paikalle ja olivat heti valmiita kertomaan tilan historiasta. Matin suku muutti taloon Kaustisilta 1850-

luvun tienoilla ja he asuvat nyt Iso-Tilusta (kuvassa). He ja minä emme kuitenkaan kuulu samaan sukuun, sillä omat juureni juontavat Tiluksesta jo 1600-luvun lopulta.

Tiluksen tila perustettiin 1600-luvun lopulla kokoamalla yhteen useampia maita eli tiluksia, joista jonkun, ehkä useamman, isäntä vuosina 1676-1700 oli Pekka Sipinpoika Puolakka. Hänen poikansa oli Juho Pekanpoika Tilus. Tämän poika Juho Juhonpoika Tilus avioitui Vihannin Haapamaan Anna Paavontyttären kanssa 1758. Heidän pojanpojanpojistaan kolme avioitui Yrjö Verkasalon tyttärien Annan, Liisan (II mies) ja Reetan kanssa. KM

Verkasalon sukuleiri 2006

Päätoimittaja Mikkela Otto-Ville

Lehtityöryhmä Mikkela Kaisu, Mikkela Anna-Liisa, Mikkela Otto-Ville, Kaisa ja Matilda, Salkola Marja-Leena, Benelmili Elias, JKS, Annika Salkola, Mikkela Risto, Anna Salkola, Mikkela Sinikka, Lumiaho Sirkka ja Pentti, Hanhineva Eija, Myllykangas Sanna, Tiina-Mari, Marjo, Eeva-Leena ja Minna-Mari. **Lehdenaittoryhmä** JKS, Risto Mikkela, Mikkela Otto-Ville ja Myllykangas Minna-Mari **Videointi ja valokuvaus** Hanhineva Eija, Mikkela Kaisu, Anna Mikkela, Mikkela Otto-Ville ja Kaisa, JKS, Annika Salkola sekä Tilus Riitta **Ruokaryhmä** Huhta Susanna, Myllykangas Marjo, Mikkela Kaisa ja Matilda, Mikkela Anna, Benelmili Elias ja Salkola Annika.

Lähdekirjallisuus

Ilveskorven raivaajat. Ilveskorven kyläkirja. Toim. Irja Erkkilä ja Terttu Lehtola. Oulainen 2005

Lars Pettersson: Templum Saloense. Pohjalaisen tukipilarikirkon arvoitus. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirja 90. Vammala 1987

Raija Humarniemi: Dialogi ja ihmiseksi kasvun ajatus transmodernin maailmankuvan ilmentäjinä teoksessa Platonista transmodernismiin. Juonteita ihmisyyteen, ihmiseksi kasvamiseen, oppimiseen, kasvatukseen ja opetukseen. Suomen Kasvatustieteellisen Kasvatusalan tutkimuksia 2. Toim. Raija Huhmarniemi, Simo Skinnari, Juhani Tähtinen. Turku 2001

Raahen tienoon historia I. Salon emäpitäjän ja Raahen kaupungin historia esihistoriasta isonvihan loppuun. Pekka Toivanen, Aulis Forss. Jyväskylä 1990.

Raahen tienoon historia II. Raahen kaupungin ja Salon pitäjän eli Saloisten, Pattijoen ja Vihannin historia isonvihan jälkeen 1860-luvulle. Toivo Nygård, Heikki Rantatupa, Pekka Toivanen, Ossi Viita. Jyväskylä 1995

Suur-Alpuasta kolmeksi. Alpuan, Lumimetsän ja Kuusiratin kyläkirja. Toim. Taimi Laitila. Rannikon Laatupaino Oy 2005

Verkasalot – vihantilainen talonpoikaissuku. Yrjö Juhonpoika Verkasalon jälkeläiset. Jyväskylä 2000

Kustaa H.J. Viikuna: Viha. Perikato, katkeruus ja kertomus isostavihasta. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Historiallisia Tutkimuksia 229. Jyväskylä 2005

Kaakinen, Kuisma & Manninen, Suomen lasten historia, Otava 2005

Karjalainen, M. (toim.), Vihannin kirja I

Narkilahti, E., Museo-Matti, Laatupaino 2001: Vihanti

Julkaisematon lähde

Museo-Matin leikekansio, Vihannin kirjasto

Kiitokset Vihannin kunnalle sekä kirjaston henkilökunnalle, Pohjois-Pohjanmaan Puhelinosuuskunalle, Vihannin Kotiseutuyhdistykselle ja sukuun kuuluville ja kuulumattomille yksityishenkilöille, jotka päästivät meidät kotiinsa. Erityiskiitos kunnantöntekijälle Marja-Leena Kauppiselle, jota ilman lehti ei olisi valmistunut ajoissa.